

ZAPOMENUTÁ SIMELSKÁ GENOCIDA, JEJÍ PŘÍČINY A DŮSLEDKY

Artur Boháč

Technická univerzita v Liberci, Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická,
Katedra geografie,
Studentská 2, 460 01 Liberec, Česká republika
e-mail: artur.bohac@tul.cz

Abstrakt

Studie předkládá v evropském prostředí nepříliš známé téma masakru nestoriánských Asyřanů v meziválečném Iráku, jenž byl proveden v roce 1933 v městečku Simel a okolních osadách. Počet obětí této animozity je odhadován až na 3 000. Studie postihuje značný podíl irácké armády na tomto zločinu a nedostatečnou reflexi asyrské otázky ze strany Společnosti národů a Spojeného království, jehož vojenské posádky byly v Iráku přítomny. Simelský masakr poukázal na protiasyrskou jednotu jinak fragmentované irácké společnosti a měl za následek masovou emigraci Asyřanů ze severního Iráku a přesun asyrského nestoriánského patriarchy do zahraničního exilu. Autor se vzhledem ke svému odbornému zaměření soustředí především na etnicko-religiózní a mezinárodně-politické příčiny a důsledky masakru. Rovněž poukazuje na fakt, že simelské běsnění bylo důležitým impulsem pro vytvoření termínu genocida a jeho zavedení do mezinárodně-právních dokumentů.

Úvod

Předložený text usiluje o zmapování Simelské genocidy, jež se odehrála v meziválečném Iráku, a to v širších etnicko-religiózních, mezinárodně-politických a geopolitických souvislostech, které nebyly dosud odhaleny. Metodika práce byla přizpůsobena především politické geografii, jež při zkoumání takto dávných událostí klade důraz na studium historických pramenů či starých map a následně o objasnění a klasifikaci jevů, případně hledání podobností v času a prostoru. Simelský masakr, který dodnes děsí svou rychlostí a počtem obětí, patří mezi nejméně známé genocidy 20. století a v českém historickém i orientalistickém prostředí nebyl dosud předmětem systematictějšího výzkumu. Při bližším zkoumání Simelské genocidy vyvstávají znepokojivé, v dnešní době politické korektnosti nepohodlné otázky ohledně určitých aspektů islámského náboženství. V islámských zemích se o masakrech jinověrců obvykle nepíše. Pokud ano, tak jako o zasloužených trestech pro spiklence kooperující s nepřátelskými mocnostmi, přičemž počty obětí bývají značně podhodnocovány, což je dobře známo např. z postoje Turecka ke genocidě Arménů.

Nejhodnotnější primární prameny o genocidě pocházejí od představitelů meziválečné britské mandátní správy v Iráku, ať šlo o Brity (např. kolonel Ronald Stafford) či o asyrské úředníky v britských službách (např. Jusúf Malek). Na tyto informační zdroje navazují současné práce zahraničních odborníků. Je na místě upozornit na množství webových stránek, které na asyrskou genocidu v Iráku a na asyrskou otázku na Blízkém východě celkově upozorňují. Za těmito stránkami stojí povětšinou asyrští aktivisté žijící v diaspoře ve státech euroatlantické civilizace, jež prozatím nepříliš úspěšně usilují o mezinárodní uznání několika čítek spáchaných na asyrském národu za genocidu nebo genocidy. Vzhledem k výraznému proasyrskému lobbingu těchto webů je nutno studovat jejich obsah se zvýšenou obezřetností.

1 Kdo jsou moderní Asyřané?

Obětí Simelské genocidy byli takřka výhradně nestoriánští Asyřané. Moderní Asyřané jsou christianizovaným blízkovýchodním semitským národem, který deklaruje svou návaznost na starověkou Asyrskou říši. Pro autora příspěvku jakožto sociálního vědce je podstatná tato sebeidentifikace, nikoli genetická příbuznost, jež je předmětem mnoha odborných diskusí [5] [14].

Asyřané jsou autochtonní populací v dnešním Iráku, Sýrii, Turecku a Íránu. Jejich osídlení se do značné míry kryje s kurdským národem, jenž stejně jako Asyřané dlouhodobě usiluje minimálně o územní autonomii. V bouřlivém 20. století množství Asyřanů kvůli útlaku ze strany muslimské majority emigrovalo do zemí euroatlantické civilizace a odtamtud se snaží situaci ve svých domovinách ovlivnit zejména občanským aktivismem.

Asyrský národ má tři (etno)religiózní větve: již zmíněnou nestoriánskou – spjatou se Svatou apoštolskou katolickou asyrskou církví Východu opírající se o dyofyzitské učení patriarchy Nestoria, chaldejskou – spjatou s Chaldejskou katolickou církví a syrskou (angl. *Syriac*) – odvozenou od Syrské ortodoxní církve antiochijské, jejíž členové jsou podle biskupa Jakuba al-Bardaje označováni jako jakobité, a Syrské katolické církve. Odlišnosti výše uvedených skupin vnímala již teokraticky založená osmanská vláda, která rozlišovala mezi nestoriány (tur. *Nastuiler*), chaldejci (*Keldaniler*) a vyznavači Syrské ortodoxní církve antiochijské a Syrské katolické církve (*Süryaniler*) [3, s. 318]. Tyto odnože tvoří nábožensky a částečně jazykově odlišné (etno)religiózní pospolitosti uvnitř asyrského národa. Nestoriánští Asyřané hovoří jazykem *sureth* (asyrštiny či novoaramejštiny) a chaldejští Asyřané chaldejštinou, která je se *surethem* téměř totožná a vznikla z nábožensko-politických důvodů. Asyřané žijící na území dnešní severovýchodní Sýrie a jihovýchodního Turecka užívají sporadicky dialekt *turojo* (syrština), který je spjat se Syrskou ortodoxní církví antiochijskou. Výše uvedené jazyky jsou si velmi podobné, neboť vycházejí z aramejštiny. Písmo Asyřanů je rovněž různorodé, avšak vychází z původního semitského *estrangela* [1, s. 257]. Nestoriánští (horští) Asyřané jsou na rozdíl od chaldejských a syrských Asyřanů kmenově uspořádáni a do zániku Osmanské říše obývali zejména izolovanou oblast pohoří Hakkari na pomezí dnešního Turecka a Iráku. Žili promíšeně s Kurdy, přičemž asyrské a kurdské klany v minulosti uzavíraly spojení bez ohledu na vzájemnou rozdílnost a bojovaly proti jiným smíšeným aliancím [17, s. 392].

Chaldejští a syrští Asyřané byli spíše přítomni ve městech, tím pádem byli vystaveni silnější arabizaci. V globálu byli venkovští nestoriánští Asyřané zastánci emancipačních snah a vedli za svá práva v průběhu dějin ozbrojený boj. Urbanizovaní chaldejci a syřané byli v historii povětšinou loajální k islámským vládcům. I proto část chaldejců a syřanů odmítá zařazení skupin pod asyrský národ [5] [14]. V textu autor preferuje přes existenci kompromisních a méně polarizujících pojmů z úsporných důvodů zařazení chaldejců a syřanů jakožto primárně náboženských skupin pod asyrský národ. Podobného názoru byl ostatně chaldejský patriarcha Rafael I., který o sobě prohlásil: „*Jsem Asyřan, má církev je chaldejská, ale z etnického hlediska jsem Asyřan.*” [14, s. 117] Moderní blízkovýchodní státy, Osmanská říše i arabské chalífáty označovaly Asyřany různě bez ohledu na jejich sebeidentifikaci a obvykle je vnímaly pouze za religiózní komunitu. Existenci religiózních menšin byli blízkovýchodní politikové schopni oficiálně potvrdit, ale přiznaná existence etnických minorit pro ně znamenala ohrožení symbolické celistvosti státu.

K naznačené národnostní a etnické nesnášenlivosti je nutno přičíst nesnášenlivost náboženskou. Ta je zakořeněna v islámské percepci nemuslimů, konkrétně křesťanů, jakožto příslušníků tzv. Lidu knihy (*al-Kitáb*). Podle práva *šari'a* mohou být nemuslimové, vyznavači jediného Boha, ponecháni ve svém náboženství. Takovýto *modus vivendi* je možný za

podmínky placení daně z hlavy (*džizja*) a daně z majetku (*charadž*) odváděných práce schopnými muži. *Džizja* byla vyšší než náboženská daň muslimů (*zakát*), čímž byl vytvořen zřetelný důvod pro konverze k islámu. Plátcí poplatků získali status chráněnců, v arabštině *dhimmi* a byli limitováni kromě vyšších daní i v dalších ohledech [8]. V Osmanské říši tvořily náboženské menšiny bez zřetele na jejich etnicitu státem uznávané uzavřené obce, *millety*. Každý z *milletů* si do čela volil vlastního představitele odpovědného sultánovi. Speciální daňové zatížení jinověrců přetrvávalo až do reformy sultána Abdülmecida, který nemuslimy zrovnoprávnil s muslimskou majoritou. Změny byly důsledkem evropského vlivu v Osmanské říši.

Po pádu impéria byla rozhodující moc soustředěna v rukou evropských států, které Blízký východ rozdělily na jednotlivá mandátní území spravovaly. Koloniální mocnosti nezrušily *šarí'u*, avšak omezily její působnost na rodinné a dědické záležitosti muslimů. Problémem zůstala její aplikace v otázkách smíšených manželství, v nichž byl islám shledáván hodnotnějším. *Šarí'ou*, byť povětšinou ne ve striktní formě hrdelního trestu, byla znemožněna možnost konverze od islámu k jiné víře. Ústavy nových blízkovýchodních států byly sekulárního charakteru, avšak tradicionalistické myšlení většiny muslimů se nezměnilo.

2 Meziválečné irácké reálie

Irácké území se po 1. světové válce a neúspěšném protibritském povstání stalo britským mandátem. Britové rozhodovali o bezpečnostním a finančním směřování Iráku. Britské vojenské síly v Iráku spadaly pod Irácké velení Královských vzdušných sil (*RAF Air Command*). Irácký král Fajsal I. z rodu Hášimovců, jenž byl za vládcu vybrán Brity a byl ve funkci potvrzen referendem, sympatizoval s umírněnými nesektářskými nacionalisty. I díky nim byli v iráckých vládních kabinetech a zastupitelském sboru zastoupeni příslušníci etnických či etnicko-religiózních minorit. Nutno dodat, že především díky kooptacím. Irácká konstituce z roku 1925 garantovala iráckým menšinám rovnost před zákonem, politickou participaci a možnost užívat vlastní řeč. Konstituce ponechala pravomoc islámského práva v soukromých záležitostech, jak tomu bylo zvykem na územích pod evropskou mandátní správou [10]. Královský režim svými kroky získal přízeň Asyřanů.

Irácká armáda měla mít na starosti vnitřní bezpečnost země, zatímco péče o vnější bezpečnost připadla Britům. Umírnění iráckí nacionalisté si uvědomovali nutnost kooperace s Brity při řešení mosulské a kurdské otázky, jež byly důležité vzhledem k severoiráckým nalezištím ropy. Mosul, na který si činil nárok Irák i Turecko, byl v roce 1926 Ankerskou smlouvou přičleněn k Iráku za podmínky desetiprocentního podílu Turecka na ziscích z mosulské ropy. Svého času Britové uvažovali o myšlence nezávislého kurdského státu, avšak nakonec se rozhodli pro podporu iráckých Arabů a celistvého Iráku. Kurdové proti britské správě několikrát povstali a dokonce vyhlásili nezávislý Kurdistan. Revolty byly vždy potlačeny britskou armádou. Jižní (irácký) Kurdistan se stal bez přičtení jakékoli autonomie součástí Iráku v rámci vyřešení mosulské otázky. Britové se pod tlakem arabských nacionalistů v roce 1926 zavázali k přijetí Iráku do Společnosti národů a následnému zrušení mandátní správy Stálou mandátní komisí při Společnosti národů.

V roce 1932 byl Irák přijat do Společnosti národů, čímž vstoupila v platnost spojenecká smlouva z roku 1930, která zmiňovala zrušení mandátu [15, s. 74]. Iráckým etnickým a náboženským minoritám měla být dle Stálé mandátní komise v pomandátním Iráku garantována jistá práva, avšak žádné konkrétní akce nebyly podniknuty. Britové nadále směli využívat iráckého území v případě války. Navíc v držení Britů setrvaly vojenské základny al-Habbánija poblíž Bagdádu a aš-Šuajba u Basry. Zrušení mandátu zásadní změny nepřineslo, Irák zůstal agrárním státem s vysokou nezaměstnaností a značným mezikomunitním pnutím, které bez stálého britského dozoru mohlo přerůst v násilné akce [4].

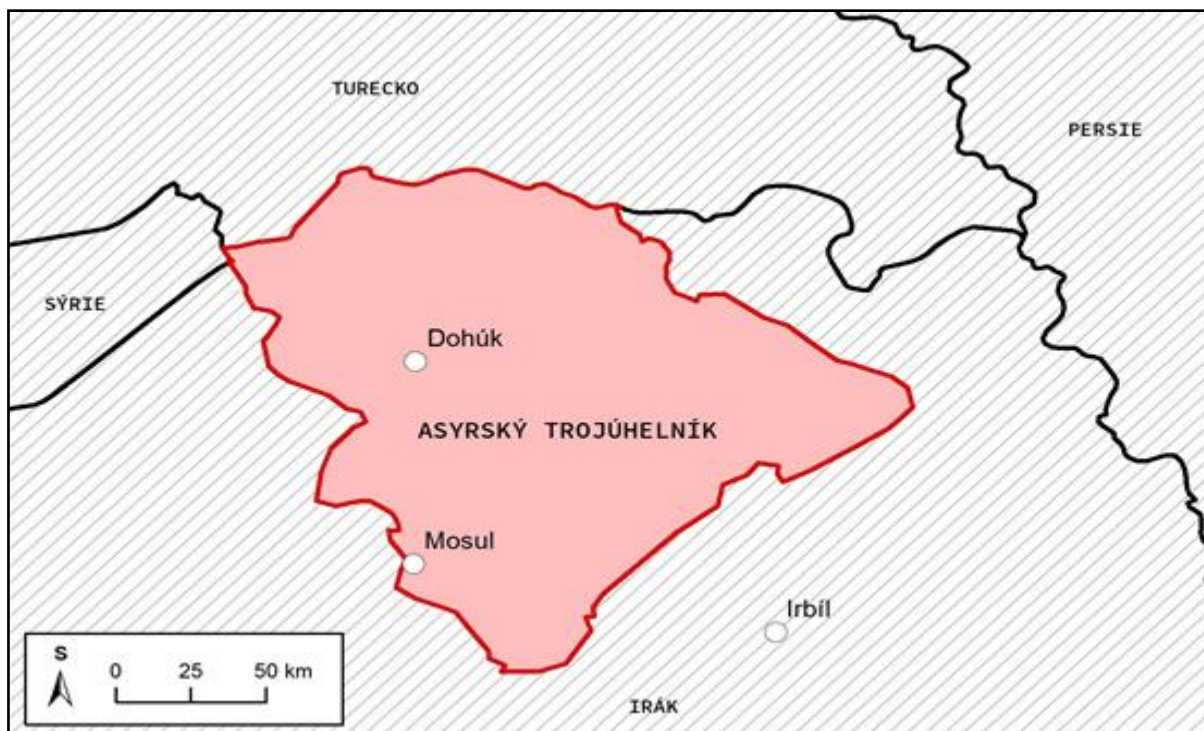
3 Asyrská otázka v Iráku

Asyřané se do severního Iráku dostali z Turecka, respektive Osmanské říše, kde byli spolu s Armény a Řeky vystaveni genocidě jakožto protistátní živly, přičemž významnou roli hrálo jejich nemuslimské vyznání. Genocidě byli vystaveni nestoriánští, chaldejští i syrští Asyřané a odhaduje se, že masakry nepřežily až dvě třetiny Asyřanů v impériu [6, s. 215]. Genocidu vlastního národa v Osmanské říši Asyřané nazývají *Sajfó* (Meč či Rok meče). Tento termín se táhne moderními dějinami národa a nabyl dalších významů. Označuje nejen genocidu Asyřanů v Osmanské říši v letech 1915-1918, ale též určitý nadstátní souhrn protiasyrských násilností od 18. století do současnosti. Vzhlížení k mučedníkům, kteří zemřeli kvůli religiozním či národním záležitostem, je pro asyrskou národní mentalitu charakteristické. Asyřané rovněž přitáhli ze severozápadní Persie (oblast Orumíje), kde byli vystaveni četným perzekucím. Autochtonních iráckých Asyřanů, převážně chaldejských a syrských, žijících ve velkých městech jako Bagdád, Mosul či Basra, bylo nemnoho.

Britská mandátní správa a Anglikánská církev se snažily asyrským uprchlíkům poskytnout ochranu, zpočátku v uprchlických táborech a později jejich usídlováním v oblasti bývalého Mosulského vilájetu i Bagdádu. Uprchlíci žili v nuzných podmínkách neúrodných malarických oblastí, navíc byli rozptýleni především mezi Kurdy a zčásti mezi Araby. Nejvíce uprchlíků tvořili nestoriánští Asyřané, dle autorova odhadu na základě studia literatury přibližně 80 %. Nestoriánští Asyřané na počátku 20. let 20. století věřili v návrat do své domoviny v pohoří Hakkari po stabilizaci mezinárodně-politické situace. Nestoriánští Asyřané byli většinou přítomni v iráckých pomocných sborech RAF Iráckých levitů (*Iraq Levies*, označováni podle hebrejského kmene Levitů, střežících Šalamounův chrám), které se specializovaly na ochranu iráckých hranic a vojenských letišť. I proto byli Asyřané arabskými či kurdskými nacionalisty vnímáni jako kolaboranti s Brity a nevraživost vůči nim narůstala. Nicméně, takovýto pohled majoritní populace na Asyřany se projevoval již v Osmanské říši během 1. světové války.

Nestoriánští Asyřané s Brity skutečně kooperovali. Asyřanům Britové podobně jako Kurdům slibovali nezávislost v souladu s idejemi amerického prezidenta Thomase Woodrowa Wilsona. Zástupci Asyřanů dokonce na konferenci ve Versailles požadovali vznik asyrského státu, který měl zahrnovat významná města Diyarbakir, Urfa, Mardin, Nusaybin, Midyat (dnešní Turecko), Mosul, Tikrít (dnešní Irák), Orumíje, Salmas (dnešní Írán) a Kamišli (dnešní Sýrie). Tuto maximalistickou koncepci se snažili podložit tvrzením, že kurdské a arabské skupiny v tomto regionu žijící jsou původně Asyřany [3, s. 329]. Návrh nebyl velmocemi vyslyšen. Dalším plánem, který byl zprvu podpořen Brity, bylo vytvoření samostatného státu v čele s nestoriánským patriarchou, klíčovou religiozní, kmenovou a politickou postavou Asyřanů. Stát měl vzniknout v oblasti tzv. Asyrského trojúhelníku mezi řekami Tigris a Velký Zab, viz Obrázek 1 (Fig. 1), kde Asyřané tvořili většinu obyvatel.

Nicméně, Blízký východ již byl rozdělen Sykes-Picotovou dohodou a případná efektivní asyrská správa státu se jevila vzhledem k jejich počtu nereálná, a tak smlouva ze Sévres obsahovala pouze vágní formulace o ochraně iráckých menšin a navazující smlouva z Lausanne se tématu již nevěnovala. Zajímavostí je, že Britové dokonce uvažovali o zřízení asyrského státu v Guayaně, nebo Kanadě [11, s. 187]. Asyřané neustále podávali petice ke Společnosti národů, ale k jejich vyslyšení nikdy nedošlo, podněty končily u vágních debat o náboženské svobodě.

Zdroj: vlastní

Fig. 1: Mapa tzv. Asyrského trojúhelníku

V Iráku docházelo od jeho vzniku k občasným projevům etnicko-religiózního násilí. Asyřané byli pro svou víru obvyklým terčem. Se stížnostmi na diskriminaci se obraceli především na britské zástupce, čímž nenávisť muslimských Iráčanů eskalovali. Negativní náhled majoritní společnosti na Asyřany dokládá přítomnost propagandistických letáků v severním Iráku roku 1928. Tyto letáky vyzývaly Kurdy k likvidaci Asyřanů na náboženské bázi a byly dílem arabských iráckých vládních činitelů, jak zaznamenal Jusúf Malek, jenž později sepsal knihu o britské zradě Asyřanů [9, s. 263]. Výzvy k likvidaci Asyřanů nedošly naplnění i díky tolerantnímu kurdeckému kmenovému vůdci, *ághovi* Madžídu Mizúrimu, který násilné akce zamítl. Při rozhovoru s britským vysokým komisařem pro Irák Francisem Humphrysem zmínil: „*Arabští činitelé zasévají neshody mezi nás a Asyřany.*“ [9, s. 263] Objevily se však další podobné pobídky založené na kritice křesťanství. Akcentací náboženských záležitostí se protiasyrská rétorika snažila překlenout rozdílné politické postoje Arabů a Kurdů, avšak k protiasyrské mobilizaci Kurdů stále nedocházelo. S blížícím se termínem ukončení mandátní správy v Iráku rostly obavy tanních minorit, zejména Asyřanů, z budoucího mezikomunitního soužití v zemi. Asyrští předáci uspořádali v září roku 1931 v Mosulu konferenci, která měla projednat přesun Asyřanů do Francouzi spravované Sýrie po ukončení britského mandátu v Iráku. Výsledkem byla petice ke Společnosti národů žádající o povolení migrace do Sýrie, nicméně zůstala bez odezvy [15, s. 74]. Britové navíc počítali se službami iráckých levitů na svých základnách v al-Habbániji a aš-Šuajbě.

Ignorance asyrských požadavků měla v červnu roku 1932 za následek protest asyrských důstojníků ze sboru Iráckých levitů, kteří spolu se svým mužstvem odmítli sloužit Britům, kteří jim nezajistili perspektivu pokojného života pro asyrský národ po ukončení mandátní správy v Iráku. V té době připravoval nestoriánský patriarcha *Mar* (můj pán, pojem užíván pro vysoké církevní hodnostáře) Ešaj Šimun spolu s biskupy plán na koncentraci Asyřanů v oblasti Asyrského trojúhelníku s pomocí asyrských Iráckých levitů. Tento plán znepokojoval Brity, poněvadž koncentrace asyrské populace s tisíci vycvičených mužů by mohla vést k vyhlášení autonomie či vlastního státu. Plán by navíc mohl k podobné

emancipaci inspirovat Kurdy, navíc celkově narušoval celistvost severního Iráku a stabilitu ropných obchodů. Situace se zklidnila setkáním patriarchy s vysokým komisařem pro Irák. Asyřané vznesli v další petici devět požadavků směřovaných britské správě i Stálé mandátní komisi. Požadovali uznání své komunity jako národa, nikoli pouze náboženské skupiny, připojení tureckého sandžaku Hakkari k Iráku, nebo vymezení území pro Asyřany v Iráku (distrikt Amadíja a části distriktů Zacho, Dohúk a Akra) s metropolí Dohúkem. Území mělo být subprovincií v rámci Mosulské provincie (*liwy*) pod dohledem arabského a britského správce. Na tomto území měli Asyřané využívat vlastního školství a měli vlastnit půdu [13].

Britové reagovali posílením své vojenské přítomnosti v Iráku. Ešaj Šimun vyzval ve snaze o zklidnění situace vzbouřené asyrské vojáky k návratu do služby. Britský vysoký komisař asyrské požadavky vyloženě nezamítnul, souhlasil s přidělením půdy Asyřanům, s jejich autonomním školstvím, držením zbraní a zaručil, že bude v těchto záležitostech tlačit na iráckou vládu ve Společnosti národů. Stálá mandátní komise se setkala v prosinci roku 1932, aby projednala asyrskou petici. Zamítla asyrskou ideu kompaktního osídlení a schválila vyslání komisaře Společnosti národů do Iráku za účelem dohledu nad usídlením Asyřanů v Iráku. Stálá mandátní komise předala svou zprávu Radě Společnosti národů, jež dne 15. prosince roku 1932 přijala rezoluci. Irák, jakožto nový stát, který se chtěl ukázat v dobrém světle, rezoluci přijal a souhlasil s příjezdem zahraničního experta [7, s. 227]. Od té doby byl osud Asyřanů v rukou irácké vlády a Společnosti národů.

Asyrské emancipační snahy vyvrcholily v roce 1933, rok po přijetí Iráku do Společnosti národů. Ešaj Šimun požádal na vládním setkání v Bagdádu v květnu roku 1933 o vytvoření asyrské autonomní oblasti pod britskou patronací. Usídlovací aktivity pod dohledem Společnosti národů patriarchy s naprostou většinou Asyřanů odmítal a považoval je za nedůstojné. Bagdádští činitelé reagovali na přednesení požadavků uvězněním patriarchy, což rozčílilo asyrské obyvatelstvo po celém světě. Zjištěnou situaci využila centrální vláda k eskalaci napětí a zesílení protiasyrské propagandy. Objevily se všelidové sbírky, jejichž výtěžek byl použit na nákup zbraní, které měly sloužit k likvidaci Asyřanů v Iráku. Přípravy na střet Asyřany vyděsily. Asyrští muži pod vedením bývalých levitských důstojníků Malika Jakua a Malika Lawka hodlali najít bezpečné místo k životu v mandátní Sýrii, konkrétně v povodí řeky Chabur. Avšak francouzská správa odmítla tyto částečně ozbrojené uprchlíky přijmout a vyslala je nazpět do Iráku. V Iráku již na uprchlíky čekala nepřátelská irácká armáda a dne 4. srpna roku 1933 došlo k ozbrojeným střetům u asyrské vesnice Dajrabún poblíž hraniční řeky Tigris, při nichž zemřelo mnoho iráckých vojáků i asyrských bojovníků [9]. Šlo o předzvěst větší tragédie.

4 Simelská genocida a její konsekvence

Ustálený pojem Simelská genocida se užívá nejen pro animozity ve městě Simel (Simel se nachází v dnešním iráckém Kurdistánu na trase mezi Mosulem a Zacho), ale též v třiašedesáti osadách v Dohúckém a Mosulském distriktu v období ode dne 7. do 11. srpna 1933. Počet obětí genocidy je odhadován na 600 (britský odhad podle kolonela Ronalda Stafforda) až 3 000 (asyrský odhad) [9]. Disproporce v odhadech jsou logickým vyústěním rozdílných politických pozic. U Asyřanů lze jakožto u obětí počítat s tendencí počet obětí nadsazovat, zatímco Britové jej snižují v rámci určitého sebeospravedlnění. Stejný postup jako u Britů je patrný u arabských autorů.

V srpnu roku 1933 byla zahájena systematická vojenská ofenzíva proti Asyřanům žijícím v severním Iráku. Ta byla podpořena mediální kampaní, vykreslující Asyřany jako spojence Britů ve snaze znovunabýt kontrolu nad severním Irákem. Poměrně rozptýlené asyrské osídlení bylo bagdádskou exekutivou shledáno příliš kompaktním, tedy hrozbou z ekonomického i geopolitického hlediska. Byl stupňován tlak na odzbrojení Asyřanů,

zatímco zbraně v rukou arabských a kurdských civilistů nebyly považovány za problém. Asyřané dobrovolně odzbrojení zamítli. Vláda podněcovala kurdské polovojenské oddíly k útoku na asyrské oblasti v okolí měst Dohúk a Zacho, a to v období, kdy byla spousta bojeschopných asyrských mužů na výše zmíněné cestě ze Sýrie. Asyřané začali být na potkání vražděni v ulicích, a to včetně žen, dětí a starých lidí. Někdy jim byla dána možnost namísto jisté smrti konvertovat k islámu. Asyrská obydlí byla vyrabována a zničena. Kostely a posvátné knihy byly spáleny. Docházelo ke znásilňování a různým formám mučení [6, s. 217-218].

V čele irácké armády zasahující proti asyrským civilistům stál kurdský generál Bakr Sidkí, zastánce arabského nacionalismu. Genocidy Asyřanů se kromě regulárního vojska účastnily arabské a kurdské ozbrojené kmeny. Asyřané vnímají tragické události roku 1933 jako zradu ze strany Britů, kteří zůstali stranou, a Společnosti národů. Britští představitelé navíc masakr zlehčovali a přistoupili na demagogii irácké vlády, která násilnosti připsala výhradně kurdským ozbrojencům [14, s. 122]. Britové dali přednost dobrým vztahům s iráckou vládou před záštitou geopoliticky nepřilíš významné minority, která již pro ně během 1. světové války podstatnou práci vykonala. Britská podpora Asyřanů se s jejich podporou Arabů nedá co do míry a intenzity srovnat. Po pádu Osmanské říše mělo Spojené království spíše zájem na stabilním a co nejvíce monolitním arabském Iráku, a to z důvodu kontroly ropných zdrojů a z důvodu vytvoření bariéry ruskému, posléze sovětskému vlivu na Blízkém východě. Ostatně, Asyřané, Arméni i Kurdové s Rusy v určitých etapách 1. světové války kooperovali.

Zprávy o masakru Asyřanů se objevily v novinách západních států, avšak nenalezly politicky významného ohlasu. Asyrské otázky rozumělo minimum západní populace. Irácká vláda genocidu či masakry popřela tvrzením, že šlo o oprávněný zákrok proti povstalcům a podařilo se jí přesvědčit většinu médií o tom, že animozity měly na svědomí kurdské kmeny. Nikdo však nebyl kvůli těmto činům pohnán k zodpovědnosti a postaven před soud. Ve skutečnosti byla likvidace Asyřanů veřejně oslavována. V Mosulu a Bagdádu byly za jásootu davu uspořádány vojenské přehlídky, přičemž slavící lidé dobře věděli o masakru svých asyrských spoluobčanů. Generál Sidkí byl veleben jako národní hrdina. Úmysl spáchat genocidu byl zřejmý již léta. Nelze však nezmínit menšinu odvážných Kurdů a Arabů, kteří se rozhodli Asyřany před pronásledováním ukrýt a poskytnout jim živobytí [9, s. 270].

Simelské události posloužily následujícím iráckým vládám jako vzorec řešení minoritních otázek. Represivní přístup pocítili taktéž příslušníci nekřesťanských iráckých menšin. Po Simelské genocidě byli Asyřané mocensky příliš slabí na jakýkoli odboj a úsilí o autonomii v rámci Iráku. Mnoho Asyřanů v roce 1933 opustilo svou domovinu a emigrovalo do francouzské Sýrie (emigrace jim byla nakonec umožněna díky finančnímu příspěvku Spojeného království, Iráku a Společnosti národů francouzské správě, jež příchozím poskytla stavební materiál, zemědělské nástroje) a do Spojených států amerických. Asyřané zemi opouštěli po krátkodobém pobytu v uprchlickém táboře v Mosulu pro oběti simelské operace. Tento tábor byl založen komisí složenou z představitelů britského letectva a Iráckých levitů. Podmínky v táboře byly bídné a šířily se v něm infekční choroby. Obyvateli tábora byli především asyrští mladíci, staří lidé a ženy. Iráčtí diplomaté na shromážděních Společnosti národů prohlašovali, že jsou připraveni pomáhat asyrským vnitřním uprchlíkům, dokud nenaleznou bezpečný domov v jiné zemi. Šlo o pokrytecká prohlášení, která měla změkčit informace o masakrech křesťanů. Z Iráku odcházeli zejména nestoriáni, kteří byli jakožto nejaktivnější bojovníci za svobodu svého národa čistkami postiženi nejvýrazněji. Uprchlíky bylo možno rozdělit na tři skupiny, rodiny mužů, jež bojovali u Dajrabúnu, rodiny, které byly postiženy masakry v rámci simelské operace a rodiny asyrských příslušníků Iráckých levitů [12, s. 19].

Dne 7. září roku 1933 byl nestoriánský patriarcha donucen iráckou vládou k emigraci ze země, vzdání se iráckého občanství a byl Brity se svou rodinou přepraven na Kypr. Nakonec se patriarcha přesunul do amerického Chicaga a s ním i celý Babylónský patriarchát [2, s. 163]. V chicagském exilu působí do současnosti. Chaldejci v Iráku povětšinou setrvali. Stali se nejpočetnější iráckou křesťanskou minoritou, snažili se zavděčit svým muslimským vládcům a striktně oddělovali náboženství od politiky. Zčásti se přizpůsobili tezím arabského nacionalismu. Určitá soudržnost Asyřanů se však dodnes projevuje ve sňatcích, při kterých není zdůrazňována příslušnost k jednotlivým církvím.

Simelská genocida je svou hrůzností srovnatelná s lidickou tragédií. Irácká vláda se vždy snažila genocidu zamlčet a popřít podíl irácké armády na vraždách Asyřanů. Mementem tragických událostí je tryzna konaná Asyřany každoročně 7. srpna jako Den mučedníků. Den mučedníků byl zaveden Asyrskou světovou aliancí (*Assyrian Universal Alliance*) [3, s. 330]. Den mučedníků má sloužit jako připomínka národní nesmrtnosti Asyřanům žijícím po celém světě, prezentována bývá národní vlajka a národní hymna. Ke vzpomínání jsou využívány monumenty a kenotafy připomínající asyrské oběti.

Mladého polského právníka židovského původu, Rafaela Lemkina, ovlivnily masakry křesťanů v Osmanské říši a zejména v Simelu a okolí při vytvoření právního konceptu pro definici a stíhání masového vraždění. V něm se zmiňoval o tzv. „*barbarských činech*“ a předložil jej Právnímu výboru Společnosti národů. Nicméně jeho ideje našly odezvu až po 2. světové válce. Lemkinova práce se stala nosnou myšlenkou Úmluvy prevence a stíhání zločinu genocidy Organizace spojených národů z roku 1948 [7, s. 3-59].

Závěr

Asyrská otázka byla vždy komplexním problémem, zahrnujícím množství proměnných. Asyřané doplatili při svých emancipačních snahách na geopolitiku velmocí meziválečné éry, které na jejich autonomii či samostatnosti neměly zájem. Wilsonovské právo národů na sebeurčení bylo přiznáno pouze vyvoleným subjektům. Nedostatečná podpora velmocí a slabost Společnosti národů umožnila iráckým nacionalistickým (částečně islamistickým) silám proti asyrským nárokům tvrdě zakročit a na sedmdesát let je odsunout do pozadí.

Nicméně asyrská otázka v Iráku je opět aktuální, přestože počet Asyřanů v zemi neustále klesá. Ještě před několika lety se řešila možnost asyrské autonomie v oblasti tzv. Ninivejských planin v severním Iráku, která byla prosazována asyrskou *lobby* ve Spojených státech amerických. V dnešní době jde Asyřanům o přežití, tedy o únik před postupujícími jednotkami Islámského státu. Ty zavádějí na dobytém území poměry, které byly v článku nastíněny v popisu nakládání muslimů s nemuslimy v období raných chalífátů. Objevují se též masakry podobné těm ze Simelu a okolních osad. Závěrem nelze než poukázat na fakt, že blízkovýchodní křesťané jsou lakmusovým papírkem bezpečnosti v regionu. V nedávné historii zkoumaných států se mnohokrát prokázalo, že útoky na blízkovýchodní křesťany předznamenávaly ozbrojené akce namířené proti zahraničním turistům, pracovníkům, diplomatům či vojákům. Předcházely rovněž revolučním událostem a vzestupu silně nedemokratických sil, ať již to byl pronacistický irácký politik Rašid Alí ve 30. letech 20. století, nebo Islámský stát v dnešní době.

Literatura

- [1] BAAR, V.: *Národy na prahu 21. století – emancipace nebo nacionalismus*. 2. vydání, Tilia, Šenov u Ostravy, 2002. ISBN 978-80-86101-66-8.
- [2] BAILEY, B. J.; BAILEY, M. J.: *Who Are the Christians in the Middle East?* William. B. Eerdmans Publishing Company, Grand Rapids, 2003. ISBN 978-0802810205.

- [3] GAUNT, D.: Failed Identity and the Assyrian Genocide. In: Bartow, O. – Weitz, E. *Shatterzone of Empires: Coexistence and Violence in the German, Habsburg, Russian and Ottoman Borderlands*. Indiana University Press, Indianapolis, 2013. S. 318-333. ISBN 978-0253006317.
- [4] GOMBÁR, E.; PECHA, L.: *Dějiny Iráku*. NLN, Praha, 2013. ISBN 978-80-7422-249-8.
- [5] HANISH, S.: The Chaldean Assyrian Syriac People of Iraq: An Ethnic Identity Problem, *Digest of Middle East Studies*, 2008, ročník XVII, č. 1, s. 32-47. ISSN 1060-4367.
- [6] ISAACS, P. A.: The Urgent Reawakening of the Assyrian Question in an Emerging Iraqi Federalism. *North Illinois University Law Review*, 2008, ročník XXIX, č. 1, s. 209-243. ISSN 0276-9948.
- [7] JACOBS, S. L.: *Lemkin on Genocide*. Lexington Books, Plymouth, 2012. ISBN 978-0739192825.
- [8] KUMARASWAMY, P. R.: Islam and Minorities: Need for a Liberal Framework. *Mediterranean Quarterly*, 2007, ročník XVIII, č. 3, s. 94-109. ISSN 1303-5525.
- [9] MALEK, Y.: *British Betrayal of Assyrians*, 1936.
- [10] MUZIKÁŘ, J. et al.: *Zápas o novodobý stát v islámském světě: od mešity k parlamentu*. Academia, Praha, 1989. ISBN 978-80-200-0062-3.
- [11] NISAN, M.: *Minorities in the Middle East: A History of Struggle for Self-Expression*. 2. vyd., McFarland & Company, Jefferson, 2002. ISBN 978-0786413751.
- [12] SOLOMON, S.: The Assyrian Levies Move to Hinaidi. *Nineveh Magazine*, 1998, ročník XXI, č. 1, s. 18-20.
- [13] STAVRIDIS, S.: Britain, Iraq and the Assyrians: The Nine Demands. [online]. *AINA*. [cit. 2014-11-30]. Dostupné na WWW: <http://www.aina.org/articles/biata.htm>
- [14] PETROSIAN, V.: Assyrians in Iraq. *Iran and the Caucasus*, 2006, ročník X, č. 1, s. 113-148. ISSN 1609-8498.
- [15] TRIPP, Ch.: *A History of Iraq*. Cambridge University Press, Cambridge, 2007. ISBN 978-0521702478.
- [16] VALOGNES, J.: *Vie et mort des Chrétiens d'Orients*. Fayard, Paris, 1994. ISBN 978-2213030647.
- [17] ZUBAIDA, S.: Contested Nations: Iraq and the Assyrians. *Nations and Nationalism*, 2000, ročník VI, č. 3, s. 363-382. ISSN 1354-5078.

FORGOTTEN SIMMEL GENOCIDE, ITS CAUSES AND REASONS

The study presents the theme of the massacre of Nestorian Assyrians in Iraq between the wars which occurred in the year 1933 in the town of Simmel and the adjacent settlements. The number of victims of these animosities is estimated to be up to 3000. The study describes the substantial contribution of the Iraqi army in this crime and the lack of reflection on the Assyrian question by League of Nations and Great Britain whose army was present in Iraq. The Simmel massacre pointed out the antiassyrian unity of the fragmented Iraqi society and resulted in the mass emigration of Assyrians from northern Iraq and the transfer of the Assyrian Nestorian patriarch to exile abroad. The author is primarily focused on ethno-religious and international-political causes and consequences of the massacre. He also points out the importance of the Simmel tragedy in the creation of the term genocide and its introduction to international legal documents.

DAS VERGESSENE GENOZID VON SEMILE, DESSEN URSACHEN UND FOLGEN

Die Studie legt ein im europäischen Umfeld bislang eher unbekanntes Thema vor, nämlich das Massaker an den nestorianischen Assyrern, das im Jahre 1933 im Irak in der Stadt Semile und den umliegenden Siedlungen begangen wurde. Die Anzahl der Opfer dieses Konfliktes wird auf 3000 geschätzt. Die Studie weist einen beträchtlichen Anteil der irakischen Armee an diesem Verbrechen auf sowie eine unzureichende Reflexion der assyrischen Frage vonseiten des Völkerbundes und Großbritanniens, dessen militärische Garnisonen im Irak zugegen waren. Das Massaker von Semile wies auf eine antiassyrische Einheit der sonst heterogen gestalteten irakischen Gesellschaft hin und hatte eine Massenauswanderung der Assyrer aus dem nördlichen Irak und eine Umsiedlung des assyrischen nestorianischen Patriarchen ins ausländische Exil zur Folge. Der Autor dieser Studie befasst sich vor allem, im Hinblick auf seine fachliche Ausrichtung, mit den ethnisch-religiösen und international-politischen Ursachen und den Folgen des Massakers. Zugleich weist er auf die Tatsache hin, dass das Wüten in Semile einen wichtigen Impuls für die Bildung des Terminus Genozid und für dessen Aufnahme in international-rechtliche Dokumente gegeben hat.

ZAPOMNIANA MASAKRA W SIMELE, JEJ PRZYCZYNY I SKUTKI

Tematem opracowania jest, niezbyt znane w środowisku europejskim, ludobójstwo nestoriańskich Asyryjczyków w międzywojennym Iraku, które miało miejsce w 1933 roku w miasteczku Simele i okolicznych wioskach. Liczba zamordowanych ofiar szacowana jest na 3 000. Opracowanie wskazuje na znaczny udział armii irackiej w tej zbrodni i niewystarczającą uwagę poświęcaną sprawom asyryjskim przez Ligę Narodów i Wielką Brytanię, której jednostki wojskowe były wówczas obecne w Iraku. Masakra w Simele pokazała antyasyryjską jedność irackiego społeczeństwa, pod innymi względami rozdrobnionego, i skutkowała masową emigracją Asyryjczyków z północnego Iraku i udaniem się asyryjskiego nestoriańskiego patriarchy na uchodźstwo. Ze względu na swoją specjalizację autor skupia się przede wszystkim na etniczno-religijnych i międzynarodowo-politycznych przyczynach i skutkach masakry. Wskazuje również na fakt, że zbrodnia w Simele była istotnym bodźcem dla stworzenia pojęcia ludobójstwa i jego wprowadzenia do międzynarodowych dokumentów prawnych.